

การพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อการพึ่งตนเอง กรณีศึกษา กลุ่มสตรีบ้านร้อง หมู่ 6

ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

Development of Local Products for Self-reliance : A Case Study of Ban Rong

Women Group, Village No.6, Thung Satok Sub-district,

Sanpatong District, Chiang Mai Province

พองพันธ์ มณีโต¹

Pongpun Maneeto

สงเสริม แสงทอง²

Songserm Seangthong

Corresponding Author E-mail: pongpunmaneeto@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณของกลุ่มสตรีบ้านร้อง และ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดูแลสุขภาพ บำรุงผิวพรรณและการพึ่งตนเองของกลุ่มสตรีบ้านร้อง หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยคือ กลุ่มผู้ผลิต และกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ จำนวน 30 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงกันด้วยเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุมชนบ้านร้อง เป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการปลูกพืชสมุนไพร คิดค้นพัฒนาสูตรการผลิตสินค้าออกมาในหลายรูปแบบ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพึ่งพาตนเอง เป็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความยั่งยืน มั่นคงด้วยการนำสมุนไพรพื้นบ้านมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อดูแลสุขภาพให้กับครอบครัว ชุมชน และขยายไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง ในรูปของวิสาหกิจชุมชนและการได้รับมาตรฐานของสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนระดับตำบล

2. ผลของการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดูแลสุขภาพ บำรุงผิวพรรณและการพึ่งตนเองของกลุ่มสตรีบ้านร้อง หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลในด้าน 1) ด้านเศรษฐกิจ มีการพึ่งพาตนเอง ลดค่าใช้จ่ายสร้างรายได้ รวมถึงการจัดการทุนที่มีอยู่ในท้องถิ่น 2) ด้านสังคมได้รับการไว้วางใจจากผู้บริโภคเพราะเป็นสินค้าที่คุณภาพ 3) ผลด้านสิ่งแวดล้อม ลดการสารเคมี และ 4) ด้านค่าใช้จ่ายเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชนดีกว่าการพึ่งพาจากภายนอกชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน, การพึ่งพาตนเอง, กลุ่มสตรีบ้านร้อง

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, 2563

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาบ้านและชุมชน ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the community context, product development and the use of folk herbs for health care and skin maintenance of the Ban Rong women group and 2) to study the effects of the use of local herbs for health skin care and self-reliance among women group, Ban Rong, Village No. 6, Thung Satok Sub-district, San Pa Tong District, Chiang Mai Province. The methodology of the research is a qualitative research. The key informants in the research were 30 cases. The research instruments were Interviews and group discussions sheet to correct data and analyze with the descriptive content.

The research results showed that:

1. Ban Rong community is a fertile community suitable for growing medicinal plants, inventing and developing formulations in various forms. Local wisdom and self-reliance principles are adopted. The community also employed the philosophy of sufficiency economy to work procedure leading to the stability and sustainability of the community. The community also created herb product in the form of community enterprises as the standard product at the sub-district level.

2. The results of using local herbs to take care of the health, nourishment and self-sufficiency of the Ban Rong women group. Moo 6, Thung Satok, San Patong, Chiang Mai were 1) Economic results self-reliance reduce costs, generate income, including locally available capital management. 2) Social aspects are trusted by consumers because they are quality products, 3) environmental result reduce chemicals, and 4) costs to circulate economy in the community better than dependence on the outsider.

Keywords: Folk product development, Self-reliance, Baan Rong women group

บทนำ

สมุนไพรไทยมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน สมุนไพรคือสิ่งที่เราบริโภค ได้แก่ อาหารคาว ไข่ ชิมันเป็นส่วนประกอบ โดยชิมันเป็นพืชสมุนไพรที่เป็นยารักษาโรคใช้ในการดูแลสุขภาพและเป็นยาอายุวัฒนะ และ อาหารหวาน ไข่ดอกอัญชันเป็นส่วนประกอบซึ่งดอกอัญชันช่วยในเรื่องของการบำรุงสายตาและเสริมความงาม จะเห็นได้ว่ามีการใช้ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ความรู้ที่สั่งสม สืบทอดให้กับคนรุ่นหลัง และในปัจจุบันมีการพัฒนาต่อยอด ผลิตภัณฑ์ สร้างคุณค่าและมูลค่าให้แก่สมุนไพรไทย จัดได้ว่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย คือที่สุดแห่งภูมิปัญญาไทย กลายเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ส่งออกสำคัญของประเทศ ด้วยความพร้อมทางด้านต้นทุนการผลิต อันได้แก่ ภูมิประเทศ วัตถุดิบ กระบวนการผลิต รวมถึงความหลากหลายของรูปแบบผลิตภัณฑ์ และช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศข้อมูลจาก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข (2561)

ประเทศไทยมีภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญงอกงามของพืชนานาชนิด โดยเฉพาะพืชสมุนไพรมีอยู่อย่างมากมาย เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและจากการเพาะปลูก สอดคล้องกับ กิตติ ลีสยาม (2556) สมุนไพรเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและจากการเพาะปลูก สมุนไพรหลายชนิด ถูกนำมาใช้ในรูปของยากกลางบ้าน ยาแผนโบราณ รากฐานของวิชาสมุนไพรไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศอินเดียเป็นส่วนใหญ่ ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ตลอดจนการบำบัดรักษาโรคจากประเทศอินเดียเป็นจำนวนมาก โดยปรากฏหลักฐานชัดเจนจากคัมภีร์อายุรเวทของอินเดีย คือ การ

วินิจฉัยโรค ชื่อสมุนไพรที่ใช้รักษาโรค โดยใช้ชื่อของภาษาบาลีและสันสกฤต คนไทยส่วนใหญ่ไม่เพียงแต่ใช้พืชสมุนไพรเป็นยารักษาโรคเท่านั้น แต่ได้นำมาดัดแปลงเพื่อบริโภคในรูปของอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรอีกด้วย

กรมพัฒนาแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข (2559) ได้จัดทำแผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ.2560- 2564 อันประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแผนงานต่าง ๆ ที่ครอบคลุมการพัฒนาสมุนไพรไทย เริ่มจากต้นทาง กลางทาง และปลายทาง เพื่อให้ใน 5 ปี ข้างหน้าประเทศไทยจะเป็นประเทศส่งออกวัตถุดิบสมุนไพรคุณภาพและผลิตภัณฑ์สมุนไพรชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสมุนไพรไทยในตลาดทั้งในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ อันจะนำมาสู่ความมั่นคงทางสุขภาพและความยั่งยืนของเศรษฐกิจไทยต่อไป โดยแผนแม่บทได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ในการบรรลุตามเป้าหมาย 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพรไทยที่มีศักยภาพตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ แปรรูปเบื้องต้นอย่างมีคุณภาพ และอนุรักษ์สมุนไพรไทยให้คงไว้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน 2) เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมและการตลาดสมุนไพรให้มีคุณภาพระดับสากล คือ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีศักยภาพในการแข่งขันทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ 3) ส่งเสริมการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและการสร้างเสริมสุขภาพ และ 4) สร้างความเข้มแข็งของการบริหารและนโยบายภาครัฐเพื่อการขับเคลื่อนสมุนไพรไทยอย่างยั่งยืน คือประเทศไทยมีกลไกในการพัฒนาสมุนไพรที่มีศักยภาพ สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ

การดูแลสุขภาพผิวพรรณโดยการใช้สมุนไพรพื้นบ้านของไทย เป็นการเรียนรู้ที่สืบทอดจากภูมิปัญญา จากบรรพบุรุษ หรือ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ แพทย์พื้นบ้าน ในด้านสมุนไพร มีรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ทั้งรับประทานและใช้กับผิวพรรณ มีการพัฒนาต่อเนื่องและสืบทอดกัน จนถึงปัจจุบัน มีการขึ้นทะเบียนภายใต้พระราชบัญญัติยาสมุนไพรพื้นบ้าน จดทะเบียนรับรอง จากมาตรฐานการควบคุมในเรื่องของอาหารและยา พัฒนาเป็นสินค้าผลิตภัณฑ์ระดับท้องถิ่นหรือที่เรียกว่า สินค้าโอท็อป ระดับดาวต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการพึ่งพาตนเองด้านการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาสินค้าและการบริการในชุมชน

จากการที่ชุมชนได้นำแนวคิดและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสู่การจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน สร้างความเข้มแข็งของกลุ่มสตรีแม่บ้านและชุมชนบ้านร่อง ที่มีผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยมน่าเชื่อถือ ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของกลุ่มสตรีให้เกิดความน่าสนใจ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ มีคุณภาพ ทันสมัย จากการดำเนินการของกลุ่มสตรีบ้านร่อง ทำให้ผู้วิจัยความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อการพึ่งตนเอง กรณีศึกษา กลุ่มสตรีบ้านร่อง หมู่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณของกลุ่มสตรีบ้านร่อง หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดูแลสุขภาพ บำรุงผิวพรรณและการพึ่งตนเองของกลุ่มสตรีบ้านร่อง หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มประชากรจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key person) คัดเลือกมาจากกลุ่มสตรีแม่บ้านร่องหมู่ที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิต และกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ จำนวน 30 ราย และสามารถได้ข้อมูลมาตอบปัญหาการวิจัยได้ครบถ้วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และมีขั้นตอนประกอบด้วย การกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จัดบันทึกการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง พร้อมข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Interview Group) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสนทนา หาข้อสรุปร่วมกัน นำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลที่สมบูรณ์ และมีการศึกษาเอกสาร บทความ ตำราทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทชุมชนชนวนบ้านร่อง หมู่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ศึกษาต้นทุนการผลิตเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านร่อง

ตอนที่ 3 การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณ

ตอนที่ 4 ผลของการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณ

ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

เพื่อนำผลที่ได้ จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มสู่การวิเคราะห์ หาข้อมูลที่ได้จากข้อมูลทั้งหมด ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis)

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบเดี่ยว และการสัมภาษณ์กลุ่ม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อหาแนวความคิดเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้รับมาดำเนินการประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงกิจกรรมการสนทนากลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำหลักด้านวิชาการ นำไปสู่การสรุปงานวิจัย โดยมีดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์หาข้อมูล และความสำคัญที่เป็นประโยชน์อย่างเด่นชัด ของแต่ละบุคคลที่ให้ข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์

3.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญ และข้อมูลมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของเอกสารต่าง ๆ ที่นำมาประกอบทั้งแนวคิดและทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาจากผู้รู้และเชี่ยวชาญ บริบทชุมชนเพื่อนำไปใช้ต่อไป

3.3 นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดที่เกิดจากการสัมภาษณ์ การนำข้อมูลประกอบแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน สู่ข้อมูลของการวิจัยที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยง ความชัดเจนของแนวทางรวมถึงการพบข้อมูลที่มีความสำคัญ นำไปสู่การวิเคราะห์และเขียนในรูปแบบของรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview Research) และข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research) นำไปสู่การเชื่อมโยง วิเคราะห์และประมวลผลออกมาในลักษณะของการเขียนเชิงพรรณนาตอบคำถาม ศึกษาและสรุปข้อมูลที่ได้ ในรูปแบบของวิชาการ เพื่อให้ประกอบการเขียนรายงาน เพื่อชี้ให้เห็นถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อการพึ่งตนเอง กรณีศึกษา กลุ่มสตรีบ้านร่อง หมู่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาบริบทชุมชนบ้านร่อง หมู่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เป็นตำนานและเรื่องเล่าสมัยก่อนมีพ่อค้าขายใบปู (ใบพลู) ที่กินกับหมากนำมาขายที่หมู่บ้านร่อง ในระหว่างทางได้สังเกตเห็นปลาในคลอง “น้ำร่อง” มีจำนวนมาก จึงพากันลงไปจับปลาในคลองและได้ปลา เป็นจำนวนมาก เมื่อได้ปลามาก แต่ไม่มีอะไรใส่ปลากลับบ้าน จึงเอาใบปู (ใบพลู) ที่ตั้งใจเอามาขาย เทกองทิ้งไว้ริมฝั่งน้ำนั้น เมื่อชาวบ้านผ่านมาเห็นใบปูกองอยู่ จึงนำมาตั้งชื่อว่า “หมู่บ้านร่องปูกอง” เมื่อเวลาผ่านไปชาวบ้านร่องปูกอง ได้เกิดมีอาชีพใหม่ขึ้น คือยึดอาชีพ “การตีมีด” และมีการแพร่หลายกันเกือบทุกหลังคาเรือนจากบ้านร่องปูกอง จึงถูกเรียกชื่อใหม่เป็น “หมู่บ้านร่องตีมีด” แทน จนถึงปัจจุบันซึ่งได้รับข้อมูลจากเทศบาลทุ่งสะโตก เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2561 รวมถึงการทำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านร่องพบว่า เริ่มจากการทำน้ายาล้างจาน พัฒนาเป็นสบู่ น้ายาซักผ้า และครีมอาบน้ำ โดยใช้มะขามเป็นส่วนผสม สมุนไพรที่มีในชุมชนบ้านร่อง จำแนกได้ 5 ชนิด ดังนี้ 1) สมุนไพรใช้ราก เช่น ขิง ข่า ขมิ้นชัน 2) สมุนไพรใช้ลำต้น เช่น ต้นบอระเพ็ด ต้นตะไคร้ ต้นข่อย 3) สมุนไพรที่ใช้ใบ เช่น ใบกระเพรา ใบฟ้าทะลายโจร ใบมะกรูด 4) สมุนไพรที่ใช้ดอก เช่น ดอกกานพลู ดอกลำไย และ 5) สมุนไพรที่ใช้ผล เช่น ติป्ली มะแว้งเครือ มะขาม กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรเริ่มก่อตั้งแต่ในปี 2556 จากจำนวนสมาชิก 6 ราย เริ่มจากการทำผลิตภัณฑ์ ครีมมะขาม และสบู่มะขาม ที่ช่วยลด ฝ้า กระ สิว จุดต่างดํา ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค จึงเป็นที่ต้องการของคนทั่วไปที่มีปัญหาด้านผิวพรรณดังกล่าว ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 20 ราย

2. ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านร่อง พบว่า การนำสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการบำรุงผิวพรรณ จากการใช้ภูมิปัญญาของกลุ่มสตรีบ้านร่องด้านสมุนไพรพื้นบ้าน พบว่า มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 1.สมุนไพรบำรุงร่างกาย 2. สมุนไพรบำรุงผิวพรรณประเภท ครีมขัดผิวและบำรุง 3.สมุนไพรบำรุงผิวพรรณ ประเภทครีมบำรุงผิว และ 4.สมุนไพรบำรุงผิวพรรณ ประเภททำความสะอาดผิวหน้า นอกจากนี้ยังพบว่าผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองและได้รับบัญชีเลขที่จัดแจ้งและ ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วย สมุนไพรบำรุงผิวพรรณ ประเภททำความสะอาดผิวกาย

3. การใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณ พบว่า ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ นิยมใช้ครีมมะขามผสมสมุนไพร 7 ชนิดจำนวนมากที่สุด และ รองลงมา คือครีมล้างหน้าเปลือกมังคุด ยังพบว่า ผู้ใช้มีความเชื่อว่าสินค้าที่ผลิตมาจากสมุนไพรที่มาจากธรรมชาติไม่มีสารเคมีตกค้างที่ ทำลายผิวพรรณ และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีมาตรฐานรับรองจากมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือ (มผช) มีการทดลองใช้ และพบว่า ผลิตภัณฑ์สามารถแก้ไขปัญหาผิวพรรณให้กับผู้ใช้ได้ดี โดยมีเหตุผลในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ 1) จากการรับประทาน ผลิตภัณฑ์ขมิ้นชันชนิดแคปซูล แบบรับประทาน พบว่า ช่วยรักษาและบรรเทา โรคผิวหนังที่เกิดจากการแพ้ แกรสดอกไม้ เหงื่อตัวเอง และฝุ่นละออง รวมถึงการรักษา ผลในกระเพาะอาหาร ให้ดีขึ้นอีกด้วย 2) การทาผิวพรรณ พบว่า ผลของการใช้ผลิตภัณฑ์ทาผิวพรรณ ช่วยให้ผิวพรรณผ่องใส และขาวใสขึ้น ป้องกันแสงแดด ริ้วรอย ฝ้า กระ 3) ใช้อาบน้ำทำความสะอาดผิวพรรณ พบว่า ช่วยรักษาโรคผิวหนังและผื่นคันได้ดี 4) การใช้ขัดผิวพรรณ พบว่า ผลิตภัณฑ์ ช่วยให้ผิวหนังที่เสื่อมโทรม กลับมามีชีวิตชีวาขึ้นและอ่อนนุ่มขาวใสเป็นธรรมชาติ 5) การใช้พอกผิวพรรณ พบว่า ผลิตภัณฑ์เซลล์ผิวหนังที่เสื่อมโทรม กลับมามีชีวิตชีวาขึ้นและอ่อนนุ่มขาวใสเป็นธรรมชาติจากเดิม ไม่เกิดอาการแพ้และระคายเคือง ที่ไม่มีผลข้างเคียง

4. ผลของการใช้สมุนไพรในการบำรุงสุขภาพผิวพรรณ พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลง จากเดิมผิวพรรณที่เสียมีสภาพดีขึ้นมาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านร่องนั้นทำมาจากสมุนไพรพื้นบ้านในชุมชนและผลิตใหม่ๆและปลอดภัย จึงทำให้มีคุณภาพดี มีการรับรองจากมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (มผช) และได้เลขที่ทะเบียนการค้ารับรอง ทำให้มั่นใจในผู้บริโภค การใช้สมุนไพรพื้นบ้านของกลุ่มสตรีบ้านร่องในการดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณ จนครบระยะเวลาที่กำหนดแนะนำการใช้ผลิตภัณฑ์ผลของการใช้สมุนไพร พบว่า ผลของการใช้ผลิตภัณฑ์ เป็นไปตามที่คำแนะนำ เช่น 1) ใช้บำรุงผิวพรรณและผิวหน้าขาวใสชุ่มชื้น ลดจุดต่าง ดํา และฝ้า กระ จางลง 2) ใช้อาบน้ำและล้างหน้าได้ดีไม่มีปัญหา โดยสรรพคุณของ

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของแต่ละชนิด ขึ้นอยู่กับสภาพผิวของผู้ใช้ด้วย เช่น 1) สภาพผิวมัน ใช้สบู่เปลือกมังคุด ทำให้ความมันของสภาพผิวหายมันไป พร้อมสมานแผน 2) รอยสิ่ว การรักษาสิ่วที่หายเร็วขึ้นจากเดิม และ 3) สภาพผิวแห้งใช้ครีมอาบน้ำมะขามผสมน้ำผึ้งจะทำให้ผิวชุ่มชื้นขึ้นจากเดิม

5. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณ พบว่า การผลิตสินค้ามีระยะเวลาที่นาน จากกระบวนการผลิต และขาดแคลนของวัตถุดิบบางชนิด การผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรขึ้นตอนแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น 1) ครีมมะขามผสมสมุนไพร 7 ชนิด ต้องใช้เวลา ในการปลูก เก็บเกี่ยว นำมาล้าง ซอย ตากแห้ง และ ทำเป็นผง มีกระบวนการและขั้นตอนการผลิตสมุนไพรอย่างครบถ้วน จึงจะสามารถผลิตขึ้นมาได้ การกำหนดมาตรฐาน ไม่ลดขั้นตอน และปริมาณของสมุนไพรลงเพื่อหวังกำไร จึงทำให้บางครั้งกลุ่มก็ไม่สามารถผลิตได้ทันตามความต้องการของลูกค้าได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา ผลของการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณกรณีศึกษากลุ่มสตรีบ้านร่อง หมู่ ที่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการอภิปรายผลการวิจัยเพื่อสรุปหาคำตอบจากคำถามวิจัยของกลุ่มสตรีบ้านร่อง การใช้ภูมิปัญญา วิธีการ กระบวนการ กิจกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ดังต่อไปนี้

1. บริบทชุมชน ต้นทุนการผลิต การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณของกลุ่มสตรีบ้านร่อง หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนบ้านร่อง เป็นชุมชนที่มีประวัติยาวนาน มีความอุดมสมบูรณ์เอื้อต่อการเจริญเติบโตของพืชสมุนไพร มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำสมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน นำทรัพยากรในชุมชนมาใช้อย่างบูรณาการและเกิดประโยชน์สูงสุด คิดค้นพัฒนาสูตรการผลิตสินค้าออกมาในหลายรูปแบบ เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพผิวของกลุ่มสตรีแม่บ้านแล้ว นำไปสู่ชุมชนใกล้เคียง สร้างรายได้ กลับเข้าสู่ชุมชน มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ชื่อ “บ้านรักสมุนไพรบ้านร่องหมู่ 6” ตำบลทุ่งสะโตก และได้จดทะเบียนสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือที่เรียกว่าสินค้าโอท็อป อำเภอสันป่าตอง สอดคล้องกับ ฉัตรชัย อินทสังข์ และ ปวีณา อัจฉาวิง (2555, น. 7) กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียวแต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการ การดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว รวมถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ต่อยอดด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพร เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก พบว่าการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพึ่งพาตนเอง เป็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2554, น. 7-17) ได้ให้ความหมายการพึ่งพาตนเองคือ ความคิดที่มีปรัวิธีคิดเพื่อลดค่าใช้จ่าย ที่ไม่จำเป็นจากการซื้อ ด้วยการทำเอง เช่น สบู่ ยาสระผม น้ำยาล้างจาน เพื่อใช้ในครัวเรือนเอง ให้สามารถดำเนินชีวิต รอดจากปัญหาที่เกิดจากเศรษฐกิจ สร้างรายได้ ลดการใช้จ่ายจากภายนอก รวมถึงการจัดการทุนที่มีอยู่ในท้องถิ่น เกิดความยั่งยืน มันคงอย่างมีหลักประกัน ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน เครือข่าย รวมไปถึงสังคม ที่มีระบบโครงสร้างความเท่าเทียมกันมีจัดการทำให้เกิดเป็นระบบ การนำสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการบำรุงผิวพรรณ จากการใช้ภูมิปัญญาของกลุ่มสตรีบ้านร่องด้านสมุนไพรพื้นบ้าน มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 1.สมุนไพรบำรุงร่างกาย 2. สมุนไพรบำรุงผิวพรรณประเภท ครีมขัดผิวและบำรุง 3.สมุนไพรบำรุงผิวพรรณ ประเภทครีมบำรุงผิว และ 4.สมุนไพรบำรุงผิวพรรณ ประเภททาความสะอาดผิวหน้า นอกจากนี้ยังพบว่าผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองและได้รับบัญชีเลขที่จดแจ้ง และผ่าน

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วย สมุนไพรบำรุงผิวพรรณ ประเภททำความสะอาดผิวกาย สอดคล้องกับ พลวัต พุทธิภรณ์ (2558 น. 11) ให้ข้อมูลไว้ว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ กระบวนการแปลงความต้องการของลูกค้าไปสู่ผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จให้แก่ธุรกิจ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่มีส่วนช่วยลดต้นทุนและเวลาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งในแต่ละระยะประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้ 1) ระยะก่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Pre-Development) เป็นระยะของการรวบรวมแนวคิด เพื่อให้ได้แนวคิดของผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมต่อวัตถุประสงค์ของธุรกิจและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ 2) ระยะพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Development) เป็นระยะของการนำแนวคิดที่ได้ในขั้นตอนก่อนหน้ามาวางแผนการดำเนินการทางธุรกิจ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และทดสอบผลิตภัณฑ์ต้นแบบในขอบเขตที่จำกัด ซึ่งในระยะพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ 3. ระยะหลังการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Post-Development) เป็นระยะการผลิตผลิตภัณฑ์อย่างเต็มกำลังการผลิตและดำเนินการกลยุทธ์ตามแผนการดำเนินธุรกิจ ซึ่งในระยะหลังการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยขั้นตอน 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการผลิตและจัดจำหน่าย (Production and Distribution) และขั้นตอนการติดตามและประเมินผล (Post Company) และ การใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณของกลุ่มสตรีบ้านร้อง นิยมใช้ครีมมะขามผสมสมุนไพร 7 ชนิด และครีมล้างหน้าเปลือกมังคุด ซึ่งผู้ใช้มีความเชื่อว่าสินค้าที่ผลิตมาจากสมุนไพรที่มาจากธรรมชาติไม่มีสารเคมีตกค้างที่ทำลายผิวพรรณ และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีมาตรฐานรับรองจากมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือ (มพช) มีการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์สามารถแก้ไขปัญหาด้านผิวพรรณให้กับผู้ใช้ได้ดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชญา เกาะเพชร (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติ และความเชื่อมั่นต่อครีมบำรุงผิวหน้าผ่านช่องทางออนไลน์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่สนใจในเรื่องของ Brand และ Mass Brand แต่จะให้ความสำคัญกับ ภาพรีวิวก่อน – หลังการใช้ผลิตภัณฑ์ของผู้ใช้จริง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับภาพ รับรองขององค์กรอาหารและยา (อย.) ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่สนใจการรับรอง และดูเพียงผลลัพธ์ที่ได้หลังจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งหลังจากการใช้ กลุ่มตัวอย่างรู้สึกถึงความคุ้มค่า เนื่องจากผลลัพธ์ที่ได้มีคุณค่าเกินกว่า ราคาที่จ่าย นอกจากนี้ในเรื่องของความเชื่อมั่นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่กลุ่มตัวอย่างมี 5 ปัจจัยประกอบด้วย 1) เจ้าของตราสินค้า มีภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ มีการพูดจาและวิธีการโต้ตอบกับลูกค้าในเชิงบวก 2) การรับรองคุณภาพได้รับรองจากองค์การอาหารและยา (อย.) ทำให้กลุ่มตัวอย่างเชื่อมั่นในครีมบำรุงผิวหน้าออนไลน์มากขึ้น 3) ส่วนประสมทางการตลาด มีรูปลักษณ์ที่ดี น่าเชื่อถือ มีการติดต่อผสมของครีม วิธีการใช้ และเลขอย.อย่างชัดเจน 4) การประชาสัมพันธ์สินค้าด้วยวิธีจากผู้ใช้จริง มีการเปลี่ยนแปลงหลังจากใช้จริง เป็นที่ยืนยันผลลัพธ์ของผลิตภัณฑ์แทนที่จะเป็นประโยคคำพูด 5) ลักษณะ การดำเนินธุรกิจ ตราสินค้าที่มีความจริงใจเป็นตราสินค้าที่น่าเชื่อถือและก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตราสินค้านั้น ๆ รวมถึงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านร้อง ช่วยทำให้ผิวขาวใสขึ้น ป้องกันแสงแดด ริวรอย ฝ้า กระ ใช้อาบน้ำทำความสะอาดผิวพรรณ ช่วยรักษาโรคผิวหนังและผื่นคันได้ดี ใช้ขัดผิวพรรณ ช่วยให้ผิวหนังที่เสื่อมโทรม กลับมามีชีวิตชีวขึ้นและอ่อนนุ่มขาวใสเป็นธรรมชาติ ไม่เกิดการแพ้และระคายเคือง ที่ไม่มีผลข้างเคียง

2. ผลของการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดูแลสุขภาพ บำรุงผิวพรรณและการพึ่งตนเองของกลุ่มสตรีบ้านร้อง หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งสะตอก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านร้องส่งผลในการดูแลสุขภาพ บำรุงผิวพรรณและการพึ่งตนเอง ดังนี้ 1) การใช้ผลิตภัณฑ์ขมิ้นชันชนิดแคปซูล ช่วยรักษา โรคผิวหนัง การแพ้ง่าย เกรสดอกไม้ เหงื่อตัวเอง ผุ่นละลอก และรักษาแผลในกระเพาะอาหาร สอดคล้องกับ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข (2561) ที่มีงานวิจัยว่าขมิ้นชัน ช่วยรักษา ผดผื่นคัน โรคผิวหนัง รักษาบาดแผล และรักษาแผลในกระเพาะอาหาร 2) การดูแลสุขภาพผิวพรรณ พบว่า สมุนไพรที่ใช้เพื่อบำรุงผิวพรรณ 1) ครีมสมุนไพรมะขามที่มีคุณสมบัติช่วยในเรื่อง การรักษาหน้าที่มีปัญหาเป็น สิว ฝ้า กระ จุดต่างดำ จางลงไปและช่วยในการกระชับรูขุมขนทำ

ให้ผิวพรรณเต่งตึงลดริ้วรอยแห่งวัยบนใบหน้าและผิวพรรณ และมะขามเปียกมีกรดอินทรีย์ ช่วยในการบำรุงผิว ทำความสะอาดผิว ช่วยขจัดสิ่งสกปรกจากผิวพรรณ โดยมีผลิตภัณฑ์ในรูปของครีมขัดผิว สบู่ เป็นต้น 2) โลชั่นสมุนไพรบำรุงผิว ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบ 1) น้ำผึ้ง มีคุณสมบัติ ช่วยในเรื่องผิวพรรณที่ส่งผลทำให้ผิวอ่อนใสและขาวใสขึ้น ป้องกันแสงแดด การเกิดฝ้า ตกกระ เมื่อใช้เป็นประจำทุกวัน สอดคล้องกับ มูลนิธิหมอชาวบ้าน (2552) ซึ่งน้ำผึ้งมีสรรพคุณในการบำรุงผิวพรรณของน้ำผึ้งจะใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์บำรุงผิว ทำให้ผิวแห้งชุ่มชื้น 2) ขมิ้นชัน สมุนไพรชั้นเลิศที่มีคุณภาพดี ช่วยดูแลสุขภาพผิวพรรณ 3) พักข้าวช่วยในเรื่องของการทำความสะอาดผิวพรรณ และยังช่วยลดผื่นคันที่ผิวหนัง สอดคล้องกับ สุราทิพ ภมรประวัตติ (2550) โดยพักข้าว ลดการอักเสบบวม กลากเกลื้อน ฝี ริดสีดวง แก้มท้องเสีย ผื่นคัน โรคผิวหนังรวมถึงนำมาบำรุงผิวพรรณ 4) หัวไชเท้าของกลุ่มช่วยในเรื่องการรักษาฝ้า จุดต่างดำทำให้ผิวหนังอ่อนนุ่ม กล้วยจาก การบำรุงผิวพรรณ จากหัวไชเท้า มักนำมาแปรรูปเป็นสบู่ ใช้รักษาฝ้า จุดต่างดำทำให้กระจ่างใส โดยผลิตภัณฑ์สมุนไพรพื้นบ้านของกลุ่มสตรีบ้านร้อง เน้นความปลอดภัยจากสารเคมี เป็นผลดีต่อสุขภาพผิวพรรณและร่างกาย ปลอดภัยทั้งผู้ใช้และผู้ผลิต สุขภาพผิวพรรณสวยงามสดใส ในราคาชาวบ้านสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่ง สอดคล้องกับ อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และ นิตานาด แก้ววินัด (2559) รวมถึงการนำภูมิปัญญาในการใช้สมุนไพรพื้นบ้านนำมาสู่การดูแลสุขภาพผิวพรรณ เป็นการถ่ายทอดความรู้มาจาก คนรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ได้ถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นลูก และหลาน ทำให้เกิดความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่สังคมปัจจุบัน

สรุปได้ ผลของการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณกรณีศึกษากลุ่มสตรีบ้านร้อง หมู่ ที่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ส่งผลในด้าน 1) ด้านเศรษฐกิจ ด้วยราคาที่ไม่สูงเกินไป จากการปลูกสมุนไพรเอง แปรรูปสมุนไพรเอง มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล (2545) ที่กล่าวว่า การพึ่งตนเองของชุมชนคือการรวมตัวกันเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกัน มีการนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น การนำความรู้ภูมิปัญญา มาใช้ในการดำเนินชีวิตรวมถึงการแก้ไขปัญหาพร้อมนำมาสู่การพัฒนาชุมชนเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ 2) ผลด้านสังคม มีจริยธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อลูกค้าไม่โกหก ไม่คดโกง จึงได้รับการไว้วางใจจากผู้บริโภค เป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง สร้างคุณภาพจนผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหรือสินค้าโอท็อป 3) ผลด้านสิ่งแวดล้อม โดยหลีกเลี่ยงการให้สารเคมีที่ไม่ดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จากกากสมุนไพรที่ใช้แล้ว นำมาทำปุ๋ยหมักและใช้กับพืชผักและผลไม้ เป็นการนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ และ 4) ผลด้านค่าใช้จ่ายจากการซื้อของอุปโภคและบริโภค เช่น สบู่ ยาสระผม โลชั่น ยารักษาโรค แทนการซื้อนำมาสู่การผลิตเอง ใช้เองจากทรัพยากรที่มีในชุมชน สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2554) กล่าวว่า การพึ่งพาตนเองคือ ความคิดที่มีการปรับวิธีคิดเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นจากการซื้อด้วยการทำเอง เพื่อใช้ในครัวเรือนเอง รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาที่ได้จากบรรพบุรุษมาใช้ให้เกิดเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องผลของการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณกรณีศึกษากลุ่มสตรีบ้านร้อง หมู่ ที่ 6 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” องค์ความรู้ที่ได้คือ การรวมตัวกันของกลุ่มสตรีบ้านร้อง เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยการใช้ภูมิปัญญาในการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและปราศจากสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและผิวพรรณ จากการแปรรูปสมุนไพร จนสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านนำไปสู่การพึ่งตนเองในชุมชน ในรูปแบบชุมชนเครือข่าย ผลิตภัณฑ์สามารถธรรมาภิบาลจากการใช้จริง เห็นผลจริง สร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ที่สนใจใช้ผลิตภัณฑ์ รวมถึงเป็นชุมชนที่สามารถนำความรู้ไปประกอบการวางแผนชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนและผลิตภัณฑ์พื้นบ้านให้มีคุณภาพ มีความทันสมัย และเป็นสากล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. ผลิตภัณฑ์สมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนบ้านร่องมีประโยชน์ต่อชุมชน ควรมีหน่วยงานต่าง ๆ ของภาคีรัฐบาลให้การสนับสนุน เพื่อให้ชุมชนอื่นได้เล็งเห็นความสำคัญและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเพิ่มมูลค่าใช้สมุนไพรพื้นบ้าน

1.2. เทศบาลตำบลทุ่งสะโตกและหน่วยงานราชการควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางด้านสมุนไพรในการดูแลสุขภาพและบำรุงผิวพรรณ พร้อมทั้งร่วมกับกลุ่มสตรีบ้านร่องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรพื้นบ้านรวมถึงการศึกษาการรักษาสมุนไพรโดยไม่ใช้สารเคมี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ส่งเสริมงานวิจัยที่ต่อยอดความรู้ด้านภูมิปัญญาในการใช้สมุนไพรพื้นบ้านที่อยู่ในชุมชนเพื่อให้สามารถนำมาสร้างมูลค่าและสร้างเอกลักษณ์ให้กับชุมชน

2.2. ผู้นำชุมชนและเครือข่ายชุมชนอื่น ๆ ร่วมถึงภาครัฐ ผนึกกำลังร่วมกันประชาสัมพันธ์ในผลดีของการใช้สมุนไพรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ.2560-2564*. นนทบุรี: ทีเอส อินเทอร์เน็ต.

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *รายการยาสมุนไพรที่สามารถใช้ทดแทนยาแผนปัจจุบัน*. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.dtam.moph.go.th/index.php/th/download.html?start=40>

กิตติ ลีสยาม. (2556). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสมุนไพร*. สืบค้น 20 มกราคม 2563, จาก https://www.stou.ac.th/Schools/Shs/booklet/book56_1/thai.htm

ฉัตรชัย อินทสังข์ และ ปวีณา อัจฉรวัง (2555). *ต้นแบบกลยุทธ์การตลาด สำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเพื่อการดำรงชีพประเทศ สู่ความยั่งยืน : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีระดับต่ำกว่า 3 ดาว ในเขตอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

พลวัต พุทธิชัย. (2558). *สามเหลี่ยมความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่*. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ไพโรจน์ ภัทธรากุล. (2545). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน : กรอบนโยบายและตัวแบบการจัดการ*. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 42(3), 1-73.

มูลนิธิหมอชาวบ้าน. (2552). *น้ำผึ้ง เพื่อสุขภาพ และความงาม*. สืบค้น 20 มกราคม 2563, จาก <https://www.doctor.or.th/article/detail/6413>

สุธาทิพ ภมรประวัติ. (2550). *ฟ้าข้าว อาหารต้านมะเร็ง*. สืบค้น 20 มกราคม 2563, จาก <https://www.doctor.or.th/article/detail/1060>

เสรี พงศ์พิศ. (2554). *การจัดการสุขภาพโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.

อรชญา เกาะเพชร. (2558). *ทัศนคติและความเชื่อมั่นต่อครีมบำรุงผิวหน้าผ่านช่องทางออนไลน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และ นิสานาด แก้ววินัด. (2559). *การถ่ายทอดองค์ความรู้สมุนไพรพื้นบ้านภูมิปัญญาในการดูแลสุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดสุรินทร์*. สุรินทร์: คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

